

Høyesteretts dom i «tipssaken»

I en dom av 20.04. 2023 konkluderte Høyesterett med at arbeidsgiver ikke kunne trekke arbeidsgiveravgift og egne administrasjonskostnader fra tips som de ansatte mottar fra gjestene.

Advokat
Håkon Angell
LOs juridiske avdeling
Han var prosessfullmektig for de ansatte fra Bristol og for partshjelper Fellesforbundet.

Bakgrunn

Saken gjaldt om Hotel Bristol AS (Bristol) Oslo Plaza Hotel AS (Plaza) ensidig kunne trekke arbeidsgiveravgift og egne administrasjonskostnader fra tips som de ansatte mottar fra gjestene.

Bakgrunnen for saken var at det fra 1. januar 2019 ble innført nye forpliktelser for arbeidsgiverne ved behandlingen av tips. De ble pålagt å holde oversikt over all tips som ble innbetalt, både kontant og elektronisk, og innberette til skattemyndighetene hvor mye arbeidstakerne mottar i tips, samt foreta forskuddstrekk. I tillegg ble arbeidsgiverne pålagt å betale arbeidsgiveravgift av tips.

NHO Reiseliv utarbeidet en veiledning til sine medlemmer om håndteringen av de nye reglene som var basert på en utredning fra Advokatfirmaet Wiersholm. I tråd med denne innførte Bristol ordninger hvor det først ble gjort fratrukk i tipsen for å dekke kostnader til feriepenge, pensjonsinnskudd, arbeidsgiveravgift og administrasjon av tipsordningen.

Saken gjaldt arbeidsgiveravgift og administrasjonsutgifter

Denne saken gjaldt fratrukk av arbeidsgiveravgift og administrasjonsutgifter på til sammen 15,5 prosent. Det vil senere bli tatt stilling til om det er grunnlag for også å bestride trekk av feriepenge og pensjon.

Høyesterett har også tidligere – i Theatercafé-dommen dommen fra 2008

– tatt stilling til om arbeidsgiver kunne trekke i de ansattes tips. Høyesterett kom da til at arbeidsgiver med hjemmel i styringsretten var berettiget til å fordele inkommet tips blant de ansatte. Dette var i tråd med gjestenes forventning og samfunnsutviklingen.

Tipssaken gikk vesentlig lenger, og reiser spørsmålet om arbeidsgiver – før den innbetalte tipsen fordeles til de ansatte – er berettiget til å trekke ut deler av det samlede tipsbeløpet til å dekke egne kostnader.

Høyesterett konkluderte med – på samme måte som lagmannsretten – at Bristol ikke har rett til å foreta et slikt trekk. Videre er Bristol erstatningsansvarlig for det tapet de ansatte har blitt påført fra trekk ble igangsatt 1.1.2019 frem til dags dato. Bristol ble også idømt fulle saksomkostninger for både tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.

Høyesteretts begrunnelse

Høyesterett slo først fast at tips er en gave og en betaling fra gjestene til arbeidstakerne og ikke en betaling til virksomheten. Denne giverviljen har ikke endret seg frem til i dag. Arbeidstakerne har derfor et rettskrav på å få tipsen utbetalt fra arbeidsgiveren.

De regelendringene som ble innført i 2019 kunne ikke begrunne endringer i dette. Det forelå heller ikke grunnlag i forarbeidene som kunne gi slutninger om at arbeidsgiver hadde en utvidet privatrettslig adgang til å ta tips inn i virksomhetens inntekt eller å foreta trekk i tipsen til dekning av arbeidsgiveravgift og andre kostnader.

Fradrag i innbetalt tips kunne heller ikke gjøres med hjemmel i arbeidsgiverens styringsrett, som gjerne karakteriseres som en rett til å *organisere, lede, kontrollere og fordele arbeidet*. I denne saken var arbeidsgiverens formål med trekkordningen ikke å regulere organiseringen av arbeidet, men å *belaste egne kostnader* i tipsbeløpene før det resterende ble utbetalt til de ansatte. Dette ble ansett å ligge utenfor styringsrettens rammer.

Høyesterett slo også fast at tips er et økonomisk gode og en viktig inntektskilde for arbeidstakere i hotell- og restaurantbransjen. Dette er en betaling som ytes i forbindelse med arbeidstakerens arbeidsutøvelse. Det er også en ordning som arbeidsgiverne har hatt en fordel av ved at ordningen har fungert lønnsdempende. Tips er dermed et lønnsselement som vil ha samme beskyttelse mot inngrep som lønn.

Høyesterett gir også noen betraktninger om adgangen til å forby tips. Her vises det til enighet mellom partene om at det vil være adgang til å forby tips i nyetablerte virksomheter. Høyesterett holdt det imidlertid åpent om dette også kan gjøres der det tidligere har vært betalt tips – og hvor tipsordningen dermed har utviklet seg til en etablert rettighet for de ansatte.

Veien videre

Det er opplyst at 55 prosent av NHO Reiselivs medlemsbedrifter har fulgt de anbefalingene som ble gitt, og dermed innført ordninger med trekk. Dommen gir grunnlag for at de ansatte fremsetter krav om tilbakebetaling, og Fellesforbundet har signalisert at forbundet vil bistå i det.